

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT PSYCHOLOGII

ul. Stefana Jaracza 1
00-378 Warszawa

tel./fax 022 583-13-80/81
sekretariat@psych.pan.pl
www.psych.pan.pl

Warszawa, 24. X. 2022

dr hab. Małgorzata Fajkowska, prof. IP PAN
Pracownia Psychologii Osobowości,
Instytut Psychologii, Polska Akademia Nauk

Recenzja poprawionej rozprawy doktorskiej mgr Natalii Tryniszewskiej-Hutnik

***pt. Wpływ niebieskiego światła na jakość snu i nastrój w grupie pacjentów z zaćmą oraz
stwierdzonym żółknięciem soczewki, zakwalifikowanych do operacji wszczepienia soczewki***

przygotowanej pod kierunkiem Prof. dr hab. Tadeusza Marka

Po raz drugi recenzuję pracę doktorską mgr Natalii Tryniszewskiej-Hutnik, po wprowadzeniu przez Autorkę poprawek. Powtórzę, to co zawierała moja pierwsza recenzja, że projekt badawczy dotyczył analizy relacji pomiędzy dostępem do niebieskiego światła a nastrojem i rytmem okołodobowym. W grupie pacjentów ze zdiagnozowaną zaćmą starczą oraz zakwalifikowanych do zabiegu implantacji soczewki wewnątrzgałkowej sprawdzono czy postępująca zaćma starcza, a tym samym postępujące żółknięcie soczewki oka ograniczające dostęp do niebieskiego światła, pozostaje w związku z jakością nastroju, snu i senności. Badania przeprowadzono w dwóch punktach czasowych: T1-przed planowaną implantacją soczewki oraz T2- sześć miesięcy po tym zabiegu. Dane związane ze zmiennymi psychologicznymi czy psychofizjologicznymi zbierano wykorzystując narzędzia kwestionariuszowe, takie jak: skalę PANAS, do badania nastroju, instrument PSQI, do oceny jakości snu, a senność dzienną mierzono narzędziem EES. Oceniano także stopień zaawansowania zaćmy (LOCSIII), przezierność soczewki, widzenie barwne, poziom ostrości widzenia skorygowanego.

Po zapoznaniu się ze zrewidowaną wersją pracy stwierdzam, że podtrzymuję swoją pierwszą, negatywną ocenę tego dzieła.

Po pierwsze, znakomita większość moich uwag i komentarzy nie została uwzględniona przez Autorkę. Mam na myśli uwagi merytoryczne jak i uwagi o charakterze formalnym. Na przykład, wywód teoretyczny nadal ma charakter „luźnego” opisu różnych terminów psychologicznych czy medycznych, bez wykazania teoretycznych powiązań między nimi; brakuje informacji na temat

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT PSYCHOLOGII

ul. Stefana Jaracza 1
00-378 Warszawa

tel./fax 022 583-13-80/81
sekretariat@psych.pan.pl
www.psych.pan.pl

zmiennych kontekstualnych o charakterze psychologicznym, bardzo ważnych z punktu badania rytmu okołodobowego czy nastroju; brakuje informacji jak została ustalona wielkość próby, czy jaka jest przewidywana wielkość efektów. Nie będę wyliczać wszystkich krytycznych uwag jakie zawierała pierwsza recenzja, a których Autorka nie uwzględniła. Większość tych uwag jest nadal aktualna i są dostępne w pierwszej recenzji, stanowiącej dokumentację tego przewodu doktorskiego.

Po drugie, do listy krytycznych uwag z pierwszej recenzji mogę dodać szereg następnych uwag, jakie zrodziły się po przeczytaniu kolejnej, zrewidowanej wersji pracy. Niemniej ograniczę się do kilku wybranych, bowiem nie mam przekonania, że ich pełna lista zostanie spożytkowana.

Zatem, procedura całego badania wydaje się kompletnie niejasna. Jej graficzny schemat znajdujemy dopiero na stronie 74, kiedy Autorka przechodzi do opisu drugiego pomiaru. Zastanawia, dlaczego na schemacie, jak i w drugim pomiarze pojawia się grupa kontrolna. Autorka nie wspomina o grupie kontrolnej w opisie procedury pierwszego pomiaru ani nie uwzględnia tej grupy w analizach statystycznych. Dodatkowo, opisy obydwu grup, kontrolnej i eksperymentalnej, pod względem zmiennych socjodemograficznych są bardzo skąpe. Innymi słowy, procedura badawcza całego projektu budzi moje poważne obiekcje.

Następnie, jak raportuje Autorka, pierwsze trzy hipotezy nie zostały potwierdzone. W przeciwieństwie do przewidywań, po pierwszym pomiarze, nie wykazano, że im bardziej zaawansowana zaćma tym gorsza jakość snu, wyższy poziom senności dziennej oraz niższy poziom nastroju pozytywnego a wyższy nastroju negatywnego. Natomiast, po drugim pomiarze, pomimo braku tych związków, braku kontroli zmiennych kontekstualnych, czy włączenia trafnie dobranej grupy kontrolnej, Autorka formułuje wnioski, że to operacja wszczepienia soczewki wpłynęła na poprawę jakości snu, zmniejszenie senności dziennej i obniżenie nastroju negatywnego. Uważam, ten wniosek za nieuprawniony. Na przykład, rodzi się pytanie, czy sama operacja (bez względu na to czy „na zaćmę” czy na inne schorzenie) nie poprawia nastroju i jakości snu? To można by sprawdzić, założmy, porównując grupę z zaćmą po operacji „na zaćmę” oraz grupę z zaćmą po operacji na inne schorzenie. Podsumowując, rodzi się poważna wątpliwość co do wartości naukowej i praktycznej przeprowadzonych badań

Kolejna uwaga, dotyczy braku wykorzystania informacji ze wszystkich wykonanych analiz statystycznych, zaprezentowanych w pracy. Autorka rozprawy wykonała bardzo dużą liczbę różnych statystycznych obliczeń, które nie dostarczają wiedzy koniecznej do falsyfikacji lub weryfikacji postawionych hipotez. Sens wykonania niektórych analiz bardzo trudno zrozumieć, nie wspomnę o

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT PSYCHOLOGII

ul. Stefana Jaracza 1
00-378 Warszawa

tel./fax 022 583-13-80/81
sekretariat@psych.pan.pl
www.psych.pan.pl

możliwości ich interpretacji na poziomie psychologicznym. Na przykład, „wraz ze wzrostem ciśnienia wewnątrzgałkowego wzrasta poziom emocji pozytywnych, natomiast wraz ze wzrostem wartości OCT maleje poziom emocji pozytywnych” (str.41).

Reasumując, rozprawa doktorska powinna stanowić oryginalne postawienie i rozwiązanie problemu naukowego. O ile jeszcze można uznać, że w pracy mamy podjętą próbę przedstawienia takiego problemu badawczego, o tyle jego umocowanie teoretyczne oraz próba jego rozwiązania są nierzetelne i niedostatecznie opracowane. To samo stwierdzam w przypadku wersji pierwszej jak i w wersji poprawionej pracy. Zatem z tego powodu jak i ze względu na powyższe uwagi krytyczne uznaję, że po raz drugi recenzowana przeze mnie rozprawa doktorska autorstwa mgr Natalii Tryniszewskiej-Hutnik nie spełnia warunków określonych w art.31 Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2017r. poz. 1798). W związku z tym wnioskuję o niedopuszczenie Doktorantki do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

J. Fojko